

Ulkoasiainneuvosto 13.11.2023; Suomen tavoitteet

Ulkoasiainneuvosto kokoontuu 13.11.2023 Brysselissä. Suomea edustaa ulkoministeri Elina Valtonen. Kokouksen aiheina ovat Venäjän hyökkäys Ukrainaan, Israelin ja sen lähialueen tilanne, Armenia-Azerbaidzhan sekä taloudellisen turvallisuuden ulkopoliittinen ulottuvuus. Neuvoston yhteydessä järjestetään epävirallinen tapaaminen COP28 puheenjohtajan kanssa sekä EU:n ja Länsi-Balkanin välinen ulkoministerikokous.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Suomi pitää tärkeänä ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan siihen, että pakotteiden asettamisessa kiinnitetään erityistä huomiota pakotteiden tehokkaaseen toimeenpanoon ja pakotteiden kiertämisen estämiseen. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. (U 87/2022 vp). Suomi valmistautuu myös osallistumaan Ukrainan jälleenrakennukseen. Suomi tukee presidentti Zelenskyin Ukrainan rauhanaloitetta oikeudenmukaisen ja kestävän rauhan takaamiseksi. Suomi katsoo, että rauhanaloitteelle on tärkeää saada mahdollisimman laaja tuki. EU:n ja jäsenvaltioiden tulee jatkaa aiheesta käytäviä keskusteluja globaalien kumppanien kanssa eri foorumeilla. Suomi suhtautuu myönteisesti EU:n ja sen jäsenvaltioiden tuleviin Ukrainalle annettaviin turvallisuussitoumuksiin Eurooppa-neuvoston 29.6. ja 27.10. päätelmien mukaisesti. Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston käyttöä ja lisäpääomittamista Ukrainan tukemiseksi. Rahaston roolia voidaan edelleen kasvattaa Ukrainan jälleenrakennuksen alkaessa. Suomi tukee eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Hyödynnetään kaikki mahdolliset yhteishankinta- ja rahoitusjärjestelmät niin EU:n kuin Naton yhteydessä. Suomi tukee pyrkimyksiä saada Venäjä ja sen edustajat vastuuseen laittomasta hyökkäyssodasta ja sen vaikutuksista ml. sodan aiheuttamien vahinkojen korvaaminen. EU:n piirissä sekä yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden kanssa tulee mahdollisimman nopeasti selvittää ja täsmentää EU- ja kansainvälisen oikeuden mukaisia tapoja, joilla Venäjä saadaan suorittamaan asianmukaiset korvaukset. Suomi pitää tärkeänä, että selvitystyötä mm. Venäjän jäädytettyjen varojen tuottojen mahdollisesta hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseen jatketaan ripeästi. Suomi tukee oikeudellisen vastuun varmistamista Ukrainaan kohdistuvasta hyökkäysrikoksesta. Suomi on avoin harkitsemaan eri vaihtoehtoja vastuun tehokkaaksi toteuttamiseksi. Suomi tukee Ukrainan viranomaisten ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) sotarikos- ja muiden vakavimpien kansainvälisten rikosten tutkintoja. Suomi tukee myös muita vastuuvollisuuteen liittyviä mekanismeja.

Israelin ja sen lähialueen tilanne

Suomi tukee EU:n yhtenäistä ja vahvaa toimintaa Lähi-idän tilanteessa, joka alkoi eskaloitua terroristijärjestö Hamasin hyökättyä Israeliin 7.10.2023. EU:n tulee tuomita jyrkästi Hamasin tekemät, siviiliväestöön kohdistuneet terroristiset hyökkäykset, sekä tunnustaa Israelin oikeus puolustautua noudattaen kansainvälistä oikeutta ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta. Siviilien ja siviili-infrastruktuurin suojeleminen on tässä keskeistä. Kaikki väylät, joilla EU voi tukea Gazassa olevien panttivankien vapauttamiseen tähtäävää diplomatiata, on käytettävä. Tilanne muuttuu jatkuvasti, ja EU:n toiminnan on oltava tilanteen mukaista. Suomi tukee EU:n vahvoja toimia Gazan humanitaarisen katastrofin korjaamiseksi. EU:n on pidettävä kiinni vaatimuksistaan, jotka koskevat humanitaarisen avun perillepääsyä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisesti, humanitaarisia taukoja sekä humanitaaristen, turvallisten käytävien avaamista. EU:n on vaadittava Gazan veden-, sähkön- ja polttoaineen jakelun palauttamista sekä rajanylityspaikkojen avaamista. EU:n humanitaarista rahoitusta alueella on lisättävä. Suomi katsoo, että EU:n tulee jatkaa tukeaan palestiinalaishallinnolle. Perusteita sen keskeyttämiselle ei ole. Tarvittavat selvitykset tukien kohdentumisesta oikealla tavalla on vallitsevassa tilanteessa syytä tehdä. EU:n tukien tulee vahvistaa kahden valtion mallin edellytyksiä ja alueen vakautta pitkäjänteisellä tavalla, eivätkä ne saa hyödyttää EU:n terroristilistaamaa Hamasia edes epäsuorasti. Suomi tukee EU:n tehostettua yhteydenpitoaan ja vaikutustyötään, jonka se 7.10. aloitti koko Lähi-idän alueella ja muiden kansainvälisten kumppanien suuntaan. EU:n tulee jatkaa työskentelyä konfliktin alueellisen eskaloitumisen estämiseksi ja de-eskalaation eteen sekä samalla jo vahvistaa pitkäjänteistä diplomaattista työtä kahden valtion mallin perspektiivin säilyttämiseksi Israelin ja palestiinalaisten väliseen konfliktiin. Näitä toimia on tehtävä yhteistyössä alueen maiden ja Yhdysvaltain kanssa. Suomi katsoo, että EU:n toiminnan Lähi-idässä on oltava uskottavaa myös sen takaamiseksi, ettei Ukrainalle saatava Lähi-idän maiden ja globaalien etelän tuki vaarannu. Tässä on keskeistä EU:n johdonmukainen suhtautuminen eri konflikteihin ja niihin liittyviin kansainvälisen oikeuden kysymyksiin sekä sitoutuminen sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän puolustamiseen. Suomi katsoo, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden tarvittava yhteistyö valmius- ja evakuointikysymyksissä EU-maiden kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi on jatkossakin tärkeää, ottaen huomioon erityisesti alueellisen eskalaation alati kohoava riski.

Armenia-Azerbaidzhan

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa aktiivista roolia Armenian ja Azerbaidžanin välisen dialogin fasilitoimiseksi. Maiden välillä tulee pyrkiä suhteiden normalisointiin sekä pitkäaikaiseen ja kestäväan rauhaan. Tilanne alueella muuttuu nopeasti, mikä pakottaa myös EU:n reagoimaan uuteen tilanteeseen ja tutkimaan vaihtoehtoja. Suomi on valmis tarkastelemaan eri vaihtoehtoja EU:n toimiksi. Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa ja vahvistaa kokonaisvaltaista tukea Armenian. Armenia tarvitsee niin välitöntä humanitaarista tukea Vuoristo-Karabahista paenneiden vastaanottamiseksi kuin pitkäaikaista, yhteiskunnan kriisinkestokyvyn varmistavaa tukea. EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio EUMA:n (EU Mission in Armenia) tarkkailijoiden läsnäolo Armeniassa tukee alueen vakautta. Suomi on valmis tarkastelemaan operaation toiminnan vahvistamista ja EU:n ja Armenian välisen turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvän yhteistyön syventämistä Armenian suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden takaamiseksi. Kansainvälisille toimijoille on taattava pääsy ja

läsnäolo Vuoristo-Karabahiin alueelle mahdollisesti palaavien ja sinne jääneiden oikeuksien turvaamiseksi sekä läpinäkyvän tiedonsaannin takaamiseksi.

Taloudellisen turvallisuuden ulkopoliittinen ulottuvuus

Suomi pitää tärkeänä, että EU kehittää taloudellisen turvallisuuden strategiaa suurvaltakilpailu, geopoliittinen vastakkainasettelu ja muuttunut toimintaympäristö huomioiden, ja EU:n kumppanuuksia vahvistaen. Tavoitteena tulee olla globaalisti vahva ja toimintakykyinen EU. Suomi katsoo, että EU:n taloudellisen turvallisuuden tulee perustua EU:n omien vahvuuksien kehittämiseen ja strategisen kilpailukykyyn vahvistamiselle. Suomi katsoo, että kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä ja monenkeskinen kauppajärjestelmä tuovat vakautta ja ennakoitavuutta toimintaympäristöön ja siten edistävät taloudellista turvallisuutta. Suomi katsoo, että keskinäisriippuvuuksien maailmassa EU:n eriyttäminen globaaleista tuotantoketjuista ei ole realistista tai tavoiteltavaa. EU:n taloudellisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttää kuitenkin riippuvuuksien kriittistä tarkastelua. Kumppanuudet ja yhteistyö kolmansien maiden kanssa vahvistavat EU:n taloudellista turvallisuutta. Suomi pitää tärkeänä, että EU kehittää taloudellisen turvallisuuden strategiaansa omista lähtökohdistaan mutta yhteistyössä erityisesti Yhdysvaltojen ja muiden samanmielisten kumppanimaiden kanssa näiden mahdolliset erilaiset painotukset tiedostaen. Suomelle on tärkeää, että EU säilyy kiinnostavana yhteistyökumppanina suurille nouseville talouksille ja muille kolmansille maille. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n digitaalinen toimintavarmuus katsotaan osaksi taloudellista turvallisuutta. Suomi katsoo, että taloudelliseen turvallisuuteen liittyvien eri aloitteiden ja strategioiden keskinäinen koherenssi on huomioitava ja niiden johdonmukainen ja tasapainoinen kokonaisuus on varmistettava, mukaan lukien kumppanuuksissa kolmansien maiden kanssa. Suomi tukee EU:n Global Gateway –strategian hyödyntämistä molempia osapuolia hyödyttävien kumppanuuksien kehittämiseksi ja hankintaketjujen monipuolistamiseksi. Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa säätelevän asetuksen mahdollistamia toimia tehostetaan ja sektorin tiedonvaihtoa syvennetään. Uusien teknologioiden tuomat haasteet tulee huomioida vientivalvonnassa, jotta ehkäistään niiden ei-toivottu käyttö. Mahdolliset toimet tulee myös koordinoita EU:n ulkopuolisten saman mielisten maiden kanssa niiden kattavuuden lisäämiseksi. Yritysten kilpailukykyä ja tasapuolisia toimintaedellytyksiä on tuettava. Suomi korostaa, että ulospäinsuuntautuvien investointien osalta tarvitaan huolellista tilannearviointia ja riskianalyysia, ottaen huomioon pääoman vapaan liikkuvuuden periaatteen ja mahdollisten aloitteiden vaikutukset avoimen investointiympäristön säilyttämiselle kansainvälisesti. On oltava selvää, mitkä ovat turvallisuusriskit, joihin ratkaisuja haetaan ja mitkä ovat oikeat välineet tavoitteiden saavuttamiseksi. Ensisijaisen tärkeää on välttää vahingoittamasta aiheettomasti EU:n yritysten toimintaa ja laajemmin teknologia-alan kauppaa ja sitä kautta EU:n taloudellista vaurautta ja teknologista kehitystä. Suomi katsoo, että EU:n ulkomaisten suorien sijoitusten seuranta-asetuksen kehittäminen käynnissä olevan arvioinnin perusteella on lähtökohtaisesti kannatettavaa.

Asialista:

Venäjän hyökkäys Ukraina	s. 5
Israelin ja sen lähialueen tilanne	s. 8
Armenia-Azerbaidzhan	s. 11
Taloudellisen turvallisuuden ulkopoliittinen ulottuvuus	s. 14

Ulkoministeriö

TAVOITEMUISTIO

ITÄ-10 Jyrki Terva

30.10.2023

Asia

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 13.11.2023

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jyrki Terva UM ITÄ-10, jyrki.terva@gov.fiLaura Hassinen UM ITÄ-20, laura.hassinen@gov.fiMaria Kauko UM POL-10, maria.kauko@gov.fiJohanna Hossa UM OIK-10, johanna.hossa@gov.fi

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ulkoasiainneuvoston kokouksessa 13.11. on esillä Venäjän hyökkäys Ukrainaan.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kantoja Ukrainalle annettavaan tukeen on määritelty muun muassa hallitusohjelmassa ja seuraavissa asiakirjoissa: UTP 32/2022 vp, VNS 17/2022 vp, U 87/2022 vp.

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Suomi pitää tärkeänä ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan siihen, että pakotteiden asettamisessa kiinnitetään erityistä huomiota pakotteiden tehokkaaseen toimeenpanoon ja pakotteiden kiertämisen estämiseen.

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. (U 87/2022 vp) Suomi valmistautuu myös osallistumaan Ukrainan jälleenrakennukseen.

Suomi tukee presidentti Zelenskyin Ukrainan rauhanaloitetta oikeudenmukaisen ja kestäväen rauhan takaamiseksi. Suomi katsoo, että rauhanaloitteelle on tärkeää saada mahdollisimman laaja tuki. EU:n ja jäsenvaltioiden tulee jatkaa aiheesta käytäviä keskusteluja globaalien kumppanien kanssa eri foorumeilla.

Suomi suhtautuu myönteisesti EU:n ja sen jäsenvaltioiden tuleviin Ukrainalle annettaviin turvallisuussitoumuksiin Eurooppa-neuvoston 29.6. ja 27.10. päätelmien mukaisesti.

Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston käyttöä ja lisäpääomittamista Ukrainan tukemiseksi. Rahaston roolia voidaan edelleen kasvattaa Ukrainan jälleenrakennuksen alkaessa. Suomi tukee eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Hyödynnetään kaikki mahdolliset yhteishankinta- ja rahoitusjärjestelmät niin EU:n kuin Naton yhteydessä.

Suomi tukee pyrkimyksiä saada Venäjä ja sen edustajat vastuuseen laittomasta hyökkäyssodasta ja sen vaikutuksista ml. sodan aiheuttamien vahinkojen korvaaminen. EU:n piirissä sekä yhteistyössä

kansainvälisten kumppaneiden kanssa tulee mahdollisimman nopeasti selvittää ja täsmentää EU- ja kansainvälisen oikeuden mukaisia tapoja, joilla Venäjä saadaan suorittamaan asianmukaiset korvaukset. Suomi pitää tärkeänä, että selvitystyötä mm. Venäjän jäädytettyjen varojen tuottojen mahdollisesta hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseen jatketaan ripeästi.

Suomi tukee oikeudellisen vastuun varmistamista Ukrainaan kohdistuvasta hyökkäysrikoksesta. Suomi on avoin harkitsemaan eri vaihtoehtoja vastuun tehokkaaksi toteuttamiseksi. Suomi tukee Ukrainan viranomaisten ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) sotarikos- ja muiden vakavimpien kansainvälisten rikosten tutkintoja. Suomi tukee myös muita vastuuvollisuuteen liittyviä mekanismeja.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Ulkoasiainneuvoston kokouksessa esillä on Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja EU:n toimet. Esillä ovat todennäköisesti ajankohtainen tilanne, rauhanaloitteen tilanne ja Ukrainan kiinnostus järjestää rauhankonferenssi sekä pakotteet ja vastuuvollisuus.

Edellisen kerran ulkoasiainneuvosto keskusteli aiheesta 23.10.

4. TAUSTA

Kovista taisteluista huolimatta rintamatilanteessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Venäjä on jatkanut iskuja siviilikohteisiin Kiovaan, Ukrainan satamiin, energiainfrastruktuuriin ja muualle Ukrainaan. Venäjä järjesti syyskuussa laittomat paikallisvaalit väliaikaisesti miehittämillään, Ukrainalle kuuluvilla alueilla.

EU:n viimeisin eli 11. pakotepaketti hyväksyttiin 23.6. Sen tavoitteena on mm. vahvistaa pakotteiden kiertämisen ehkäisemistä. EU:n nimittämä pakotteista vastaava erityislähettiläs jatkaa keskusteluita kolmansien maiden kanssa pakotteiden toimeenpanosta.

Toimet Venäjän ja sen edustajien saamiseksi oikeudelliseen vastuuseen laittomasta hyökkäyssodasta jatkuvat. Hyökkäysrikosvastuuta edistävässä ydinryhmässä on tuotu keskusteluun kansainvälisen ja ns. kansainvälistetyn tuomioistuinvaihtoehdon rinnalle ehdotus, jossa Ukraina siirtäisi kansallisia rikosoikeudenkäyntejään erityistuomioistuimelle, jonka ryhmä kolmansia maita perustaisi tätä tarkoitusta varten. Heinäkuussa Haagissa toimintansa aloittanut hyökkäysrikoksen syyttämiskeskus (ICPA) koordinoi hyökkäysrikoksen tutkintaa ja säilyttää todistusaineistoa.

Oikeudellinen vastuu halutaan varmistaa myös hyökkäyssodan aiheuttamista vahingoista. EU:ssa jatketaan työtä Venäjän jäädytettyjen varojen tuottojen hyödyntämisestä oikeudellisesti kestäväällä tavalla. Keskusteluja jatketaan myös G7-maiden kanssa. Euroopan neuvoston yhteyteen toukokuussa perustetun Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamia vahinkoja koskevia vaateita ja niiden todisteita tallettavan rekisterin on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2024 alkupuolella. Rekisterin hallituksen jäsenten vaali pidetään 16.-17.11. Strasbourgissa.

Ukrainan presidentti Zelenskyi julkisti marraskuussa 2022 kymmenen kohdan rauhanaloitteen (Peace Formula) ja ehdotuksen rauhanaloitteeseen liittyvästä huippukokouksesta. Suomi sekä EU ovat ilmaisseet tukensa Ukrainan aloitteelle ml. huippukokouksen järjestämiselle. Rauhanaloitteesta on järjestetty kolme korkean virkamiestason kokousta Kööpenhaminassa, Jeddassa ja Maltalla. Suomi on saanut kutsun ja osallistunut kahteen jälkimmäiseen. Suomi osallistuu rauhanaloitetta koskevaan työhön.

Suomella on osaamista ja yhteistyötä Ukrainan kanssa rauhanaloitteen eri osa-alueiden alla, ja Suomi ottaa vahvan roolin erityisesti ympäristöturvallisuuden osalta.

Komissio antoi kesäkuussa suullisen arvion Ukrainan edistymisestä EU-jäsenyysprosessin edellyttämien ehtojen toimeenpanossa. Varsinainen keskustelu Ukrainan edistymisestä käydään komission tiettävästi marraskuussa julkaistavan laajentumispaketin yhteydessä.

EU on sitoutunut osallistumaan Ukrainalle annettaviin turvallisuussitoumuksiin sekä Eurooppa-neuvostojen 29.6.2023 ja 27.10.2023 antamissa päätelmissä, että G7-maiden 12.7.2023 Naton Vilnan huippukokouksen yhteydessä antamassa yhteisessä julkilausumassa. Päätelmissä todetaan, että Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot ovat valmiita osallistumaan yhdessä kumppanien kanssa tuleviin Ukrainalle annettaviin turvallisuussitoumuksiin, jotka auttavat Ukrainaa puolustautumaan pitkällä aikavälillä, estämään hyökkäykset ja vastustamaan pyrkimyksiä horjuttaa vakautta. Lokakuun päätelmissä todetaan lisäksi, että neuvosto kutsuu Euroopan unionin korkean edustajan konsultoimaan Ukrainaa EU:n tulevista turvallisuussitoumuksista. Korkean edustajan tulee raportoida keskusteluista Eurooppa-neuvostolle joulukuussa. Sitoumukset tehdään kunnioittaen kaikilta osin tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja ottaen huomioon kaikkien jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustusedut. Keskustelua turvallisuussitoumusten sisällöstä on käyty kesän ja syksyn 2023 mittaan ulkoasiainneuvostossa 20.7., epävirallisessa Gymnich-ulkoministerikokouksessa 31.8. sekä 23.10. ulkoasiainneuvostossa.

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

ALI-10 Sami Wacklin 30.10.2023

Asia

Israelin ja sen lähialueen tilanne

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 13.11.2023

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sami Wacklin, ALI-10, sami.wacklin@gov.fi, +358295350741Katariina Tervakangas, KEO-70, katariina.tervakangas@gov.fiOuti Saarikoski, KPA-10, outi.saarikoski@gov.fi**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Israelin ja sen lähialueen tilanne terroristijärjestö Hamasin hyökkäyksen jälkeen.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomi tukee EU:n yhtenäistä ja vahvaa toimintaa Lähi-idän tilanteessa, joka alkoi eskaloitua terroristijärjestö Hamasin hyökättyä Israeliin 7.10.2023. EU:n tulee tuomita jyrkästi Hamasin tekemät, siviiliväestöön kohdistuneet terroristiset hyökkäykset, sekä tunnustaa Israelin oikeus puolustautua noudattaen kansainvälistä oikeutta ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta. Siviilien ja siviili-infrastruktuurin suojelu on tässä keskeistä. Kaikki väylät, joilla EU voi tukea Gazassa olevien panttivankien vapauttamiseen tähtäävää diplomatiata, on käytettävä. Tilanne muuttuu jatkuvasti, ja EU:n toiminnan on oltava tilanteen mukaista.

Suomi tukee EU:n vahvoja toimia Gazan humanitaarisen katastrofin korjaamiseksi. EU:n on pidettävä kiinni vaatimuksistaan, jotka koskevat humanitaarisen avun perillepääsyä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisesti, humanitaarisia taukoja sekä humanitaaristen, turvallisten käytävien avaamista. EU:n on vaadittava Gazan veden-, sähkön- ja polttoaineen jakelun palauttamista sekä rajanylityspaikkojen avaamista. EU:n humanitaarista rahoitusta alueella on lisättävä.

Suomi katsoo, että EU:n tulee jatkaa tukeaan palestiinalaishallinnolle. Perusteita sen keskeyttämiselle ei ole. Tarvittavat selvitykset tukien kohdentumisesta oikealla tavalla on vallitsevassa tilanteessa syytä tehdä. EU:n tukien tulee vahvistaa kahden valtion mallin edellytyksiä ja alueen vakautta pitkäjänteisellä tavalla, eivätkä ne saa hyödyttää EU:n terroristilistaamaa Hamasia edes epäsuorasti.

Suomi tukee EU:n tehostettua yhteydenpitoaan ja vaikutustyötään, jonka se 7.10. aloitti koko Lähi-idän alueella ja muiden kansainvälisten kumppanien suuntaan. EU:n tulee jatkaa työskentelyä konfliktin alueellisen eskaloitumisen estämiseksi ja de-eskalaation eteen sekä samalla jo vahvistaa pitkäjänteistä diplomaattista työtä kahden valtion mallin perspektiivin säilyttämiseksi Israelin ja palestiinalaisten väliseen konfliktiin. Näitä toimia on tehtävä yhteistyössä alueen maiden ja Yhdysvaltain kanssa.

Suomi katsoo, että EU:n toiminnan Lähi-idässä on oltava uskottavaa myös sen takaamiseksi, ettei Ukrainalle saatava Lähi-idän maiden ja globaalien etelän tuki vaarannu. Tässä on keskeistä EU:n johdonmukainen suhtautuminen eri konfliktieihin ja niihin liittyviin kansainvälisen oikeuden kysymyksiin sekä sitoutuminen sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän puolustamiseen.

Suomi katsoo, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden tarvittava yhteistyö valmius- ja evakuoitkysymyksissä EU-maiden kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi on jatkossakin tärkeää, ottaen huomioon erityisesti alueellisen eskalaation alati kohoava riski.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Ulkoasiainneuvosto käsitteli Israelin ja lähialueen tilannetta 23.10. sekä epävirallisessa videokokouksessa 10.10. Eurooppa-neuvoston päätelmissä 27.10. tuomittiin voimakkaasti Hamasin hyökkäys, vaadittiin panttivankien vapauttamista sekä korostettiin Israelin oikeutta puolustautua kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Lausunnossa myös korostettiin siviilien suojelua ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamista. Eurooppa-neuvosto ilmaisi vakavan huolensa Gazan humanitaarisesta tilanteesta ja korosti EU:n sitoutumista Gazan siviiliväestön tukemiseen. Lausunnossa todetaan myös tarve välttää alueellinen eskalaatio ja todetaan EU:n sitoutuminen rauhanprosessin edistämiseen.

4. TAUSTA

Israel on laajentanut sotilaallisia toimiaan Gazassa reaktiona terroristijärjestö Hamasin 7.10. toteuttamaan hyökkäykseen, jossa menehtyi yli 1400 ihmistä. Heistä pääosa oli siviilejä. Israel on tehnyt maahyökkäyksen Gazaan ja voimistanut ilma- ja tykistöiskujaan alueella. YK:n mukaan Gazassa on menehtynyt 29.10. mennessä yli 8300 ihmistä, myös heistä pääosa on siviilejä. Gazan väestöstä lähes puolet on alle 18-vuotiaita.

Hamas otti hyökkäyksen yhteydessä ainakin 239 panttivankia, joita pidetään Gazassa. Panttivankien joukossa on useiden eri valtioiden kansalaisia, myös useasta EU-maasta. Neljä panttivankia on toistaiseksi vapautettu neuvotteluteitse ja yksi Israelin asevoimien toimesta. Neuvottelut muiden panttivankien vapauttamiseksi jatkuvat.

Gazan humanitaarinen tilanne on katastrofaalinen. Israel kiristi alueen saartoa heti kriisin alkupäivinä katkaisemalla veden, sähkön, polttoaineen ja elintarvikkeiden jakelun. Vedenjakelua on sittemmin jatkettu, mutta erittäin rajoitetusti. Humanitaarisen avun toimittamista koskevissa neuvotteluissa on päästy sopimukseen rajoitetun apukuljetusmäärän päästämiseksi alueelle Egyptin-vastaisen rajan kautta. YK:n mukaan määrä ei kuitenkaan ole lähellekään riittävä alueen siviiliväestön tarpeisiin, vaan murto-osa ennen konfliktin alkamista viedystä avusta. EU on vaatinut humanitaarisen käytävän avaamista ja humanitaarisia taukoja avun perillepääsyn varmistamiseksi. Israelin reaktiot ovat olleet jyrkkiä, kun YK:n edustajat ovat ilmaisseet huoltaan tilanteesta. Israel on julkisuudessa muun muassa ilmoittanut keskeyttävänsä viisuminmyönnön YK:n ja muiden humanitaaristen toimijoiden edustajille. Käytännössä viisumeita on kuitenkin myönnetty.

Myös Länsirannalla on ollut aikaisempaa voimakkaampia yhteenottoja palestiinalaisten ja siirtokuntalaisten sekä Israelin asevoimien välillä. Yhteenotot ovat vaatineet 7.10. alkaen ainakin 121 palestiinalaista kuolonuhria ja tilanne Länsirannalla on nyt hyvin räjähdysherkkä. YK on kertonut palestiinalaisen väestön pakkosiirtojen sekä israelilaisten siviilien väkivallan palestiinalaisia kohtaan lisääntyneen Länsirannalla huolestuttavasti.

Alueellisen eskalaation riskiä pidetään korkeana ja sitä pyritään estämään aktiivisella diplomatialla. Yhdysvallat on vahvistanut myös sotilaallista pelotettaan alueella. Israelin ja Libanonin välisellä raja-alueella on ollut useita aseellisia selkkauksia, jotka ovat vaatineet kuolonuhreja. Myös Syyriasta on tehty raketti-iskuja Israeliin, ja Israel on iskenyt Damaskoksen ja Aleppon lentokentille.

YK:n yleiskokouksen erityishätäistunnossa äänestettiin 27.10. Gazan humanitaarista tilannetta koskevasta päätöslauselmasta. EU:n jäsenmaat hajosivat äänestyksessä kolmeen osaan. Suomi pidättäytyi äänestyksessä yhdessä EU-maiden pääosan kanssa, koska päätöslauselmassa ei tuomittu Hamasin toimia. EU:n uskottavuuden ja vaikuttamisen näkökulmasta koherentti suhtautuminen eri konflikteihin on keskeistä.

Euroopan komissio on ilmoittanut toteuttavansa selvityksen Palestiinalle annettavasta kehitysyhteistyötuesta. Tarkoituksena on varmistaa, ettei EU:n tuki hyödytä edes epäsuorasti Hamasia. Lisäksi halutaan tarkastella, kohdistuuko EU:n tuki oikein muuttuneessa tilanteessa. Selvitykseen ei liity tuen jäädyttämistä. Myös Suomi on ilmoittanut tekevänsä selvityksen Palestiinan kehitysyhteistyöstä. Tarkoitus on varmistaa, että tuki kohdistuu oikein. Myöskään Suomen selvitykseen ei liity tuen jäädyttämistä.

Suuri osa EU:n jäsenvaltioista on evakoinut kansalaisiaan Israelista ja palestiinalaisalueilta. Gazan alueella on muutamia suomalaisia, joiden poistumista alueelta pyritään edistämään osana kansainvälisiä pyrkimyksiä ulkomaiden kansalaisten poistumisen edistämiseksi. EU:n ja sen jäsenvaltioiden tarvittava yhteistyö valmius- ja evakuointikysymyksissä EU-maiden kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi on jatkossakin tärkeää, ottaen huomioon erityisesti alueellisen eskalaation riski. Libanonissa olevien EU kansalaisten avustamisessa Kypros olisi todennäköisesti keskeinen kohde.

ITÄ-20 Mäkeläinen Anni

31.10.2023

Asia

Armenia - Azerbaidžan

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 13.11.2023

Asiakirjat

Ei asiakirjoja

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Anni Mäkeläinen, ITÄ-20, anni.makelainen@gov.fi, +358 50 4319 884

Max Hatvala, POL-10, max.hatvala@gov.fi, +358 50 478 7474

Lauratuulia Lehtinen, KEO-70, lauratuulia.lehtinen@gov.fi

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ulkoasiainneuvosto keskustelee ajankohtaisesta tilanteesta Armenian ja Azerbaidžanin välillä Azerbaidžanin Vuoristo-Karabahissa 19.9. suorittaman sotilasoperaation jälkeisessä tilanteessa.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa aktiivista roolia Armenian ja Azerbaidžanin välisen dialogin fasilitoimiseksi. Maiden välillä tulee pyrkiä suhteiden normalisointiin sekä pitkäaikaiseen ja kestäväan rauhaan.

Tilanne alueella muuttuu nopeasti, mikä pakottaa myös EU:n reagoimaan uuteen tilanteeseen ja tutkimaan vaihtoehtoja. Suomi on valmis tarkastelemaan eri vaihtoehtoja EU:n toimiksi.

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa ja vahvistaa kokonaisvaltaista tukea Armenialle. Armenia tarvitsee niin välitöntä humanitaarista tukea Vuoristo-Karabahista paenneiden vastaanottamiseksi kuin pitkäaikaista, yhteiskunnan kriisinkestokyvyn varmistavaa tukea.

EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio EUMA:n (EU Mission in Armenia) tarkkailijoiden läsnäolo Armeniassa tukee alueen vakautta. Suomi on valmis tarkastelemaan operaation toiminnan vahvistamista ja EU:n ja Armenian välisen turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvän yhteistyön syventämistä Armenian suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden takaamiseksi.

Kansainvälisille toimijoille on taattava pääsy ja läsnäolo Vuoristo-Karabahiin alueelle mahdollisesti palaavien ja sinne jääneiden oikeuksien turvaamiseksi sekä läpinäkyvän tiedonsaannin takaamiseksi.

3. NEUVOTTELUTILANNE

23.10. pidetyssä ulkoasiainneuvoston kokouksessa ei käsitelty Armenian ja Azerbaidžanin välistä tilannetta ajanpuutteen vuoksi. Aihe siirrettiin 13.11. ulkoasiainneuvoston asialistalle. Eurooppa-neuvosto käsitteli aihetta kokouksessaan 26.-27.10.2023. Eurooppa-neuvoston päätelmissä korostettiin EU:n jatkuvaa tukea Armenian ja Azerbaidžanin välisen rauhan edistämiseksi ja kehoitettiin Korkeaa edustajaa sekä komissiota esittämään vaihtoehtoja EU:n ja Armenian välisten suhteiden

vahvistamiseksi. EU:n neuvoston puheenjohtaja Charles Michel on esittänyt Armenialle ja Azerbaidžanille kutsun tavata Brysselissä.

4. TAUSTA

Azerbaidžan käynnisti 19.9. vuorokauden mittaisen sotilasoperaation Vuoristo-Karabahissa, vastauksena Armenian asevoimien väitettyihin provokaatioihin. Azerbaidžan sanoi iskeneensä ainoastaan sotilaskohteisiin, mutta alueelta paenneet ovat raportoineet myös siviilikohteiden tuhoutumisesta. Kuolleita ja haavoittuneita on kansainvälisen Punaisen Ristin tietojen mukaan satoja. Armenia on kiistänyt, että sillä olisi ollut joukkoja alueella ja todennut sotilaiden olleen Karabahin omia turvallisuusjoukkoja. Azerbaidžan ei tee eroa näiden välillä. Azerbaidžanin operaatio käynnisti Armeniassa mielenosoituksia, joissa vaadittiin pääministeri Pašinjanin eroa.

Tulitauosta sovittiin 20.9. Venäjän rauhanturvaajien välityksellä seuraavin ehdoin: 1) jäljellä olevien Armenian joukkojen vetäminen alueelta 2) Vuoristo-Karabahin joukkojen täydellinen aseistariisunta ja hajottaminen 3) Azerbaidžanin ja Vuoristo-Karabahin välisten keskusteluiden aloittaminen väestön integroimiseksi Azerbaidžaniin ja heidän oikeuksiensa turvaaminen. Ensimmäiset keskustelut käytiin 21.9. ja 25.9. Vuoristo-Karabahin *de facto* viranomaiset ilmoittivat 28.9. tasavallan lakkauttamisesta 1.1.2024 alkaen.

Kansainvälinen yhteisö tuomitsi nopeasti Azerbaidžanin sotilaallisen voiman käytön. EU vaati neuvoston puheenjohtaja Charles Michelin sekä EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Josep Borrellin (julkilausumat Vuoristo-Karabahin tilanteesta 19.9. ja 21.9) suulla Azerbaidžania pidättäytymään sotilaallisen voiman käytöstä. Ranska kutsui koolle YK:n turvallisuusneuvoston hätäkokouksen 21.9. Armenia pyysi kokouksessa YK:n rauhanturvaajia alueelle. Azerbaidžanin pitkäaikainen tukija Turkki sen sijaan puolusti sotilasoperaatiota. Venäjän alueelle sijoittamat rauhanturvaajat pysyivät tilanteessa passiivisina, suojaten lähinnä itseään ja joitakin siviilejä. Venäjä on esittänyt voimakasta kritiikkiä Armenian pääministeri Pašinjanin toimista, joiden se katsoo vievän maata kauemmas Venäjältä ja kohti länttä.

Sotilasoperaation seurauksena käynnistyi laajamittainen muuttoliike Vuoristo-Karabahista Armeniaan. Armeniaan pakeni lyhyessä ajassa yli 100 000 henkeä, joten Vuoristo-Karabahin alue on käytännössä tyhjentynyt. Armenia on ilmoittanut ottavansa vastaan halukkaat tulijat. Monilla on sukulaisia tai ystäviä Armeniassa, joiden luokse majoittua, mutta Armenia tarvitsee kansainvälisen yhteisön pitkäaikaista tukea tilanteen hoitamiseen. EU on antanut humanitaarista apua 10 MEUR, aktivoinut unionin pelastuspalvelumekanismen sekä ilmoittanut 15 MEUR budjettituesta Armenialle. Ainakin 13 EU-jäsenmaata on tähän mennessä luvannut tai lähettänyt alueelle humanitaarista apua. EU:n kriisinhallinnasta vastaava komissaari Janez Lenarčič vieraili Armeniassa 6.10.

Armenia on huolissaan Azerbaidžanin mahdollisesta halukkuudesta jatkaa sotilasoperaatiota, ml. maayhteyden (ns. Zangezurin käytävän) avaamiseksi kanta-Azerbaidžanin ja sen eksklaavi Nahitševanin toisistaan erottavalle Syunikin alueelle Armenian eteläosissa Iranin vastaisella rajalla. Iran on toistuvasti todennut, ettei se hyväksy rajamuutoksia lähialueillaan. EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio EUMA (EU Mission in Armenia) on aloittanut tehostetun tarkkailun Armenian puoleisen raja-alueen läheisyydessä, seuraten miten Armenia reagoi Azerbaidžanin sotilasoperaatioon. EUMA toimii vain Armeniassa, eikä siten partioi Vuoristo-Karabahin alueella. Armenian puolella tilanne on tämänhetkisten tietojen mukaan rauhallinen. Suomi osallistuu EUMA-operaatioon seitsemällä lähetetyllä asiantuntijalla.

Tilanne ennen Azerbaidžanin sotilasoperaatiota oli ollut jännittynyt jo pitkään. Taustalla oli mm. Azerbaidžanin toteuttama, Vuoristo-Karabahin kanta-Armeniaan ainoana maareittinä yhdistävän

Lachinin käytävän tosiasiallinen sulkeminen liikenteeltä joulukuussa 2022, minkä seurauksena alueen humanitaarinen tilanne heikentyi nopeasti. Alueella oli jo kuukausia ollut pulaa ruoasta, lääkkeistä ja polttoaineesta.

Kansainvälinen yhteisö on kehottanut Armeniaa ja Azerbaidžania palaamaan rauhanneuvotteluihin, jotka vuoden 2020 sodan jälkeen ovat edelleen päättämättä. Keskeinen kysymys neuvotteluissa on ollut Vuoristo-Karabahin status ja alueen armeeniväestön asema. Kansainvälisen oikeuden mukaan Vuoristo-Karabah kuuluu Azerbaidžanille. Sekä Armenia että Azerbaidžan oli kutsuttu Euroopan poliittisen yhteisön tapaamiseen Granadaan 5.10. missä maiden johtajien tapaamista pidettiin mahdollisena. Azerbaidžan perui viime hetkellä osallistumisensa. EU:n neuvoston puheenjohtaja Charles Michel ja komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen tapasivat kokouksen yhteydessä Armenian pääministeri Nikol Pašinjanin vahvistaen EU:n taloudellisen ja poliittisen tuen Armenialle ja sen alueelliselle koskemattomuudelle. EU:n neuvoston puheenjohtaja Michel on esittänyt osapuolille kutsun tavata Brysselissä. Myös Georgia on ilmoittanut olevansa valmis isännöimään mahdollisia Armenian ja Azerbaidžanin välisiä neuvotteluita.

Ulkoministeriö

TAVOITEMUISTIO

EUR-20 Poikonen Elina

30.10.2023

Asia

Taloudellisen turvallisuuden ulkopoliittinen ulottuvuus

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 13.11.2023

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Elina Poikonen, UM, EUR-20

Johanna Ala-Nikkola UM, KPO-10

Aino Pöyhönen, UM POL-10

Marjaana Hyppönen, UM POL-30

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ulkoasiainneuvosto keskustelee EU:n taloudellisen turvallisuuden ulkopoliittisista ulottuvuuksista.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kannat komission tiedonantoon Euroopan taloudellisen turvallisuuden strategiasta on määritetty eduskuntaselvityksessä E 13/2023 vp.

Suomi pitää tärkeänä, että EU kehittää taloudellisen turvallisuuden strategiaa suurvaltakilpailu, geopoliittinen vastakkainasettelu ja muuttunut toimintaympäristö huomioiden, ja EU:n kumppanuuksia vahvistaen. Tavoitteena tulee olla globaalisti vahva ja toimintakykyinen EU.

Suomi katsoo, että EU:n taloudellisen turvallisuuden tulee perustua EU:n omien vahvuuksien kehittämiseen ja strategisen kilpailukykyyn vahvistamiselle.

Suomi katsoo, että kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä ja monenkeskinen kauppajärjestelmä tuovat vakautta ja ennakoitavuutta toimintaympäristöön ja siten edistävät taloudellista turvallisuutta.

Suomi katsoo, että keskinäisriippuvuuksien maailmassa EU:n eriyttäminen globaaleista tuotantoketjuista ei ole realistista tai tavoiteltavaa. EU:n taloudellisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttää kuitenkin riippuvuuksien kriittistä tarkastelua.

Kumppanuudet ja yhteistyö kolmansien maiden kanssa vahvistavat EU:n taloudellista turvallisuutta. Suomi pitää tärkeänä, että EU kehittää taloudellisen turvallisuuden strategiaansa omista lähtökohdistaan mutta yhteistyössä erityisesti Yhdysvaltojen ja muiden samanmielisten kumppanimaiden kanssa näiden mahdolliset erilaiset painotukset tiedostaen. Suomelle on tärkeää, että EU säilyy kiinnostavana yhteistyökumppanina suurille nouseville talouksille ja muille kolmansille maille.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n digitaalinen toimintavarmuus katsotaan osaksi taloudellista turvallisuutta.

Suomi katsoo, että taloudelliseen turvallisuuteen liittyvien eri aloitteiden ja strategioiden keskinäinen koherenssi on huomioitava ja niiden johdonmukainen ja tasapainoinen kokonaisuus on varmistettava, mukaan lukien kumppanuuksissa kolmansien maiden kanssa.

Suomi tukee EU:n Global Gateway –strategian hyödyntämistä molempia osapuolia hyödyttävien kumppanuuksien kehittämiseksi ja hankintaketjujen monipuolistamiseksi.

Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa säätelevän asetuksen mahdollistamia toimia tehostetaan ja sektorin tiedonvaihtoa syvennetään. Uusien teknologioiden tuomat haasteet tulee huomioida vientivalvonnassa, jotta ehkäistään niiden ei-toivottu käyttö. Mahdolliset toimet tulee myös koordinoita EU:n ulkopuolisten saman mielisten maiden kanssa niiden kattavuuden lisäämiseksi. Yritysten kilpailukykyä ja tasapuolisia toimintaedellytyksiä on tuettava.

Suomi korostaa, että ulospäinsuuntautuvien investointien osalta tarvitaan huolellista tilannearviointia ja riskianalyysia, ottaen huomioon pääoman vapaan liikkuvuuden periaatteen ja mahdollisten aloitteiden vaikutukset avoimen investointiympäristön säilyttämiselle kansainvälisesti. On oltava selvää, mitkä ovat turvallisuusriskit, joihin ratkaisuja haetaan ja mitkä ovat oikeat välineet tavoitteiden saavuttamiseksi. Ensisijaisen tärkeää on välttää vahingoittamasta aiheettomasti EU:n yritysten toimintaa ja laajemmin teknologia-alan kauppaa ja sitä kautta EU:n taloudellista vaurautta ja teknologista kehitystä.

Suomi katsoo, että EU:n ulkomaisten suorien sijoitusten seuranta-asetuksen kehittäminen käynnissä olevan arvioinnin perusteella on lähtökohtaisesti kannatettavaa.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Komission tiedonanto Euroopan taloudellisen turvallisuuden strategiasta julkaistiin 20.6.2023. Tiedonannon tavoitteena oli käynnistää EU:n keskustelu siitä, millä tavoin EU:n tulisi kehittää omaa taloudellista turvallisuuttaan muuttuneessa toimintaympäristössä. Tiedonannon pohjalta on käyty keskusteluita EU:n eri valmisteluelimissä. Aiheen ulkopoliittisten ulottuvuuksien käsittely oli ulkoasiainneuvoston asialistalla 20.7., mutta käsittely siirrettiin ajanpuutteen vuoksi 13.11. ulkoasiainneuvostoon. Aihetta on käsitelty myös EU-kauppaministerien kokouksessa lokakuussa. Komissio tekee mahdollisesti myöhemmin strategian pohjalta konkreettisia esityksiä taloudellisen turvallisuuden kehittämiseksi. Aihe kytkeytyy avoimen strategisen autonomian kehittämiseen, joka on ollut yksi käynnissä olevan Espanjan EU:n neuvoston puheenjohtajuuskauden prioriteetteja.

4. TAUSTA

Taloudelliselle turvallisuudelle ei ole olemassa globaalisti sovittua määritelmää. Taloudellisen turvallisuuden merkityksen kasvuun on vaikuttanut muun muassa geopoliittinen suurvaltakilpailu, pandemia, Venäjän hyökkäyssota ja keskustelu EU:n globaalista roolista ja vaikutusvallasta. EU on viime vuosina kehittänyt lainsäädäntöään ja toimintatapojaan vastatakseen paremmin muuttuneeseen toimintaympäristöön.

Eurooppa-neuvosto keskusteli taloudellisesta turvallisuudesta tiedonannon julkaisun jälkeen kesäkuussa ja korosti tarvetta parantaa unionin taloudellista kriisinkestävyyttä ja turvallisuutta, jotta voidaan puolustaa unionin etuja maailmanlaajuisesti säilyttäen samalla avoin talous. Se peräänkuulutti riskinarviointiin perustuvaa lähestymistapaa, joka tarjoaa oikeasuhteisia, täsmällisiä ja kohdennettuja vastauksia turvallisuushaasteisiin.

Taloudellinen turvallisuus liittyy myös avoimen strategisen autonomian käsitteeseen, johon liittyvää työtä on käynnissä useilla eri EU-politiikkasektoreilla. Suomen ajattelu avoimessa strategisessa autonomiassa ja taloudellisessa turvallisuudessa perustuu samoihin lähtökohtiin, eli EU:n vahvuuksien varaan rakentamiselle, talouden avoimuudelle ja kumppanuuksille sekä riskien tiedostamiselle ja faktapohjaisille ratkaisuille, jossa huomioidaan eri sektoreilla jo käynnissä oleva työ. Taloudellinen turvallisuus on myös osa EU:n kriisinkestävyyden vahvistamista. ICT-toimitusketjujen resilienssin ja viestintäverkkojen turvallisuuden vahvistaminen ovat keskeinen osa EU:n taloudellista turvallisuutta.

Taloudelliseen turvallisuuteen ja siihen liittyvien riskien tiedostamiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota myös EU:n keskeisten kumppanimaiden joukossa. Taloudellinen turvallisuus ja kriisinsietokyky on ollut Japanin vuoden 2023 G7-puheenjohtajakauden painopisteitä, ja Hiroshiman huippukokous

hyväksyi 20.-21.5 G7-johtajien lausunnon taloudellisesta turvallisuudesta. Taloudellinen turvallisuus on keskeinen teema myös EU:n ja Yhdysvaltojen yhteistyössä, ml. kaupp- ja teknologianeuvoston puitteissa.

EU:n taloudellisen turvallisuuden ajattelussa on kolme prioriteettia: 1) EU:n oman kilpailukyvyn edistäminen omaa kriisivarautumista vahvistamalla ja innovaatioiden ja teollisuuden kyvykkyyksiä kehittämällä; 2) suojautuminen havaituilta taloudellisen turvallisuuden riskeiltä suojautumalla EU:n jo olemassa olevaa työkaluvalikoimaa hyödyntämällä. Olemassa olevien välineiden rinnalle voi olla tarvetta kehittää myös uusia työkaluja; ja 3) kumppanuuksien kehittäminen ja yhteistyön tekeminen muiden kanssa taloudellisen turvallisuuden edistämiseksi.

Toimia ohjaavana periaatteena tulee olla toimenpiteiden oikeasuhtaisuus ja oikea kohdentaminen suhteessa riskeihin. EU:n lähestymistapa taloudelliseen turvallisuuteen on maaneutraali, mutta EU:n mahdollisesti valitsemilla toimilla tulee olemaan vaikutuksia EU:n kolmasmaasuhteisiin.

Nykyisessä geopoliittisessa toimintaympäristössä EU on pyrkinyt ulkosuhteissaan johdonmukaisesti panostamaan kumppanuuksien ja yhteistyön kehittämiseen sekä monenkeskisen yhteistyön vahvistamiseen. EU:n tarjooman houkuttelevuuteen on ryhdytty kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Kumppanuuksien kehittäminen tulee vaatimaan EU:lta kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja koko ulkosuhdekeinovalikoiman hyödyntämistä pitkäjänteisesti ja strategisesti. Tiedonannossa todetaankin, että EU:n taloudellisen turvallisuuden edistäminen otetaan osaksi EU:n kolmasmaasuhteita.

EU:n toiminnan lähtökohtana on, että globaalin talouden yhteydet säilyvät ja EU:n toimien tehokkuus vaatii yhteistyötä ja koordinaatiota muiden kanssa. Monenkeskinen yhteistyö ja sääntöpohjainen järjestelmä tukevat ennakoitavuutta ja vakautta, mitä tarvitaan myös taloudellisen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Kauppasopimusten avulla voidaan auttaa yrityksiä hallinnoimaan riskejään ja monipuolistamaan hankintaketjujaan sekä avaamaan uusia vientimarkkinoita. EU:n ulkosuhderahoituksella tuettavat hankkeet ja Global Gateway strategia auttavat tiivistämään taloudellisia yhteyksiä ja kumppanimaiden integraatiota globaaliin talouteen sekä kestävän kehityksen tavoitteita.